

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

 VZDELÁVANÍM
PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV
K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH
RÓMSKÝCH KOMUNÍT

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Kód ITMS: 26130130051

číslo zmluvy: OPV/24/2011

Metodicko – pedagogické centrum

Národný projekt

VZDELÁVANÍM PEDAGOGICKÝCH ZAMESTNANCOV K INKLÚZII MARGINALIZOVANÝCH RÓMSKÝCH KOMUNÍT

Elena Vaculčiaková

Čítanie je pre mňa hrou 3. ročník

O geňipen hin perdal mande bavišagos 3. klasa

2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum,
Ševčenkova 11, 850 01
Bratislava

Autor UZ: <PaedDr., Mgr. Elena
Vaculčiaková>

Kontakt na autora UZ: <Základná škola , 973 73
Telgárt 68, zs.telgart@centrum.sk>

Názov: <Čítanie hrou>

Rok vytvorenia: <2014>

Oponentský posudok Mgr. Klajbanová Marta

vypracoval:

Preklad: Anna Balogová

ISBN 978-80-565-1225-8

Tento učebný zdroj bol vytvorený z prostriedkov projektu Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inkluzii marginalizovaných rómskych komunít. Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie.

Text nepresiel štylistickou ani grafickou úpravou.

Obsah: **Pherd'ipen**

1. Prózy kozy Rózy - Teliatko Vladko a Katka / Jozef Paulovič/- pracovný list č. 1
o Prozi kečkatar Rozatar – tēl'jatkos Vladkos thaj e Katka/ Jozef Paulovič/ - keripno, buťakero ľil-*papiris 1*
2. O strome, ktorý mal tajomstvo – pracovný list č. 2
Palo o rukh – agaca, saves sas garuďipen-*tajomstvos-* keripno, buťakero ľil-*papiris 2*
3. Ako sa živia rastliny – pracovný list č. 3
Soha pes živinen o čarutne-*rastlini-* keripno, but'akero ľil-*papiris 3*
4. Slon – pracovný list č. 4
o Elafantos - *slonos-* keripno, buťakero ľil-*papiris 4*
5. Čítanie, doplňovačky, hádanky, krížovky – námety – pracovný list č. 5
Geňipen, dorakinkerde, džaňibne god'averipena, garude lava- keripno, buťakero ľil-*papiris 5*

Prózy kozy Rózy / Jozef Paulovič/

Telialatka Vladko a Katka/ pracovný list č. 1/

o Prozi kečkatar Rozatar / Jozef Paulovič/

O t'el'jatkos Vladkos thaj e Katka

/keripno, buťakero l'il-papiris I

Mamička kravička mala dve teliatka: Vladka a Katku. Dobre to boli deti: neklbčili sa, nenadávali si, poslúchali, vo všetkom si vedeli poradiť. Aj dnes šli samy na pašu. „Hádaj, aký je dnes deň?“ skúša Katka Vladka. A pretože Vladko nevie, Katka zaňho odpovie: „Naša mamička Ružena má dnes meniny.“ „Naozaj?“ sputuje sa Vladko a prevracia očká. „Naozaj!“ odvetí Katka. Nuž takýto deň sa nezaobíde bez kvietočka. A hned aj začali trhať kvietky. Tu odtrhli nevädzu, tam sedmokrásku, tuto zvonček, tamto stračiu nôžku, tu vlčí mak, tam zasa kúkoľ... Hľadia teliatka na svoje utešené kytice, hľadia, očami ich hladia. Vladko povie sladko: „Hned ich zanesieme mamičke!“ „Joj, tá sa prekvapí!“ teší sa Katka. Kráčajú teliatka jedno za druhým s veľkými kyticami za chrbotom. Jedno z teliatok začína trápiť hlad, lebo pre kyticu sa úplne zabudlo pásť. Ale vedľa ľal'a – pred nosom mu čosi vonia. Chrum, chrum – pustí sa s chut'ou chrumkať. Idú teliatka, idú, ponáhlajú sa blahoželať mamičke. Zďaleka kričia: „Mamička, mamička, pozri, čo ti nesieme!“ Kravička im beží otvoriť a nechápavo hľadí na ohryzené kytice. „Kde sú kvietočky?“ čuduje sa Vladko. „Kde sú kvietočky?“ čuduje sa Katka. ....

La dajora gurumňora sas duj cikne t'el'jatki: O Vladkos thaj e Katka. Lače sne akala lakere čavore: naveseke dinenas pes, šunenas la, u pre savoro peske džanenas te rakinel god'i, šegitipen-ažutipen. The ada d'ives gene jekhetanes pre paša te chal čarori. „Džanes savo hi adad'ives d'ives?“ phučel e Katka, či džanel o Vladkos. U vašoda kaj o Vladkos nadžanel, e Katka phenel pale pale vaš leste: „Amara dajora, la Ruženka hi adad'ives nevoskero d'ives.“ „Čačo?“ phučel o Vladkos u visarel le jakhorenca. „Čačo!“ phenel e Katka. No akor kajso d'ives našti avel bijo lulu'da-viragi. U mukle pes te čhingerel o lulu'da-viragi. Akadaj čhingerenas nevedza, okodoj eftašukarutňa, kadaj harangašno, vlkanomakos, thaj kukolis...Dikhen o t'eljatki pro viragici-lulu'dora šukare jakhenca, dikhen, u le jakhenca len šukaribnaha učharen. O Vladkos phenel gulores: „Imar akanak len lidžav la dajorake!“ „Joj, savi joj ačehla pro radišagos!“ phenel bachtales e Katka. Džan o t'eljatki jekh palo dujto bare

lulud'orenca-*viragenca* palo o dumo. Jekhes t'eljatkos hi imar bari bokh, te vašoda kaj joj kidelas o lulud'ora-*viragi* u bisterd'a pre paja te chal thaj čarori. No so joj dikhel-nadikhel, prejaklo leskero nak, vareso leske bares sagine. Chrum, chrum – u kezdinel joj te chal, te raginel. Džan o t'eljatka, džan, siđaren te zablahožinel peskera dajorake. Imar duralur joj vičinen: „Daje, dajori, dikh, so tuke amen lidžas!“ E gurumňori lenge denašel te phundravel u pajk dikhel pro rozdanderkerde, pro jepaš raginde lulud'ora-*viragici*. „Kaj hine o lulud'ora-*viragici*?“ phučel e Katka u marel peske o šero pre akada-čudinel pes.....

1. Škriatok Čítajko poplietol smer slov v poslednej vete a napísal ich do tabuľky.

Ak budeš čítať slová v smere šípky, dozvieš sa koniec príbehu. Vetu napíš na koniec príbehu.

O Škrjatkos Geňibnoro bond'ard'a o smeros, sera le lavenge andre agorutňi charňi lavengeri-vetate u irind'a-pisind'a len andre tabuľka.

H	I	A	L	A	D	K	A,	T	A	N	V	Á
L	A	J	A	V	K	A	A	E	T	A	É	T
A	O	A,	D	L	O	T	K	L	K	N	V	K
D	B	H	I	A	I	K	O	I	A	O	R	A

2. Odpovedz na otázky: Phen pal pale pro phučavibena:

Ako sa volali teliatka? Ako sa volala ich mamička? Pre koho trhali teliatka kvietky? Ktoré kvietky trhali? Prečo teliatka vyhľadli? Podarilo sa teliatkam prekvapit' kravičku? Medzi aké zvieratká patrí kravička?

Sar pes vičinenas o t'eljatki? Sar pes vičinelas lengeri dajori? Kaske jojn čhingerenas o lulud'a-*viragi*? Save lulud'a-*viragi* čhingerenas? Soske ačhine o t'eljatki bokhale? Kerde o t'eljatki peskera dajake baro šukariben? Maškar save alatici das la gurumňori?

3. Poznáš kvietočky ktoré trhali teliatka? Prirad' názov k obrázku:

Prindžares o ľulud'ora-viragi save čhingerenas o ľeljatki? Rakin o nevos ko kipocis:

Kúkol' **Kukolis**

sedmokráska **eftašukarutňi**

nevädza **nevedza**

stračia nôžka **stračjo pindroro**

vlčí mak **vlkuno makos**

4. Napíš slová s opačným významom/antonymá/:

Irin-pisin o lava visardo pheripnaha/antonimi/:

sladko - ..... , kráčajú - ..... , hladný - .....

gulo - ..... , phiren - ..... , bokhalo - .....

vonia - ..... , nové - ..... , beží - .....

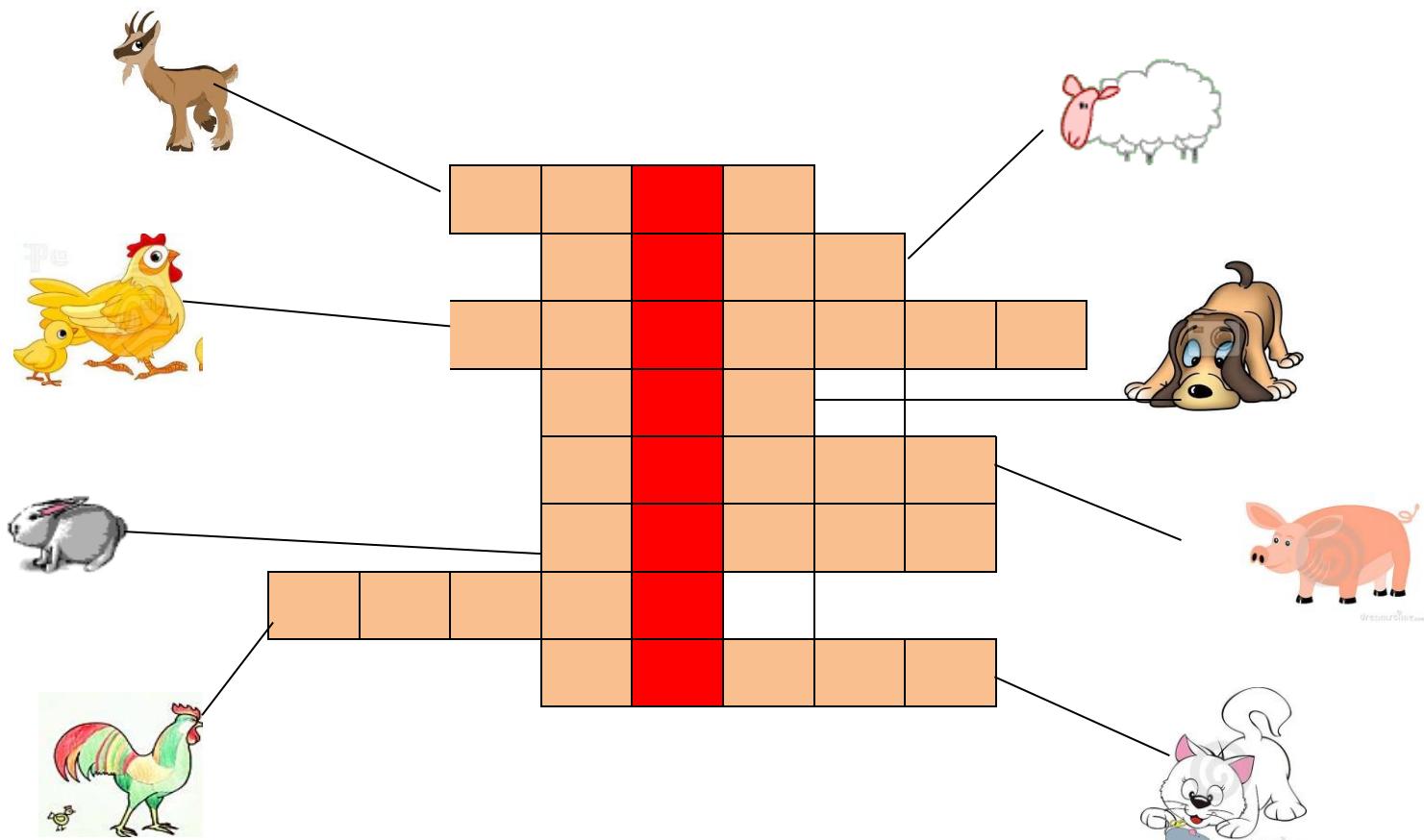
saginel - ..... , neve - ..... , denašel - .....

5. Teliatka Vladko a Katka sú domáce ..... poznáš aj iné ?

Vyrieš tajničku!

O Ţeljatki Vladkos thaj e Katka hin kherutne.....prindžares thaj aver ?

Pher avri e garud'í !

6. Prečítaj slová, zorad' ich od najdlhšieho po najkratšie. Ku každému slovu napiš počet spoluhlások, ktoré sa v slove nachádzajú.

Pregen o lava, rakin len khataro nek dugeder ko nek charneder. Ko sako jekh lav irin-pisin keci spoluhlaski, andro lav hine.

neklbčit', nenadávat', nezaobišiel, chrumkali, blahoželat', neprekvapili

	1	2	3	4	5	6
Slovo Lav						
Spoluhl. Spoluhl.						

O strome, ktorý mal tajomstvo/ pracovný list č. 2 /

Palo o rukh – agaca, saves sas garud'ipen-tajomstvos

/keripno, buťakero l'il-papiris 2/

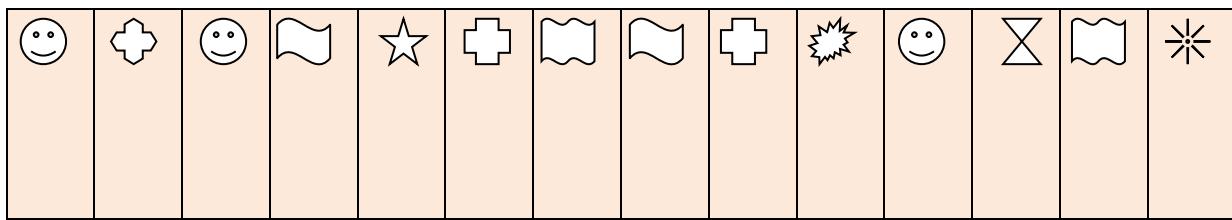
Danka a Janka zbadali, že nedaleko záhrady vyrástol strom. Mal pekné vyrezávané listy, bol to javor. „Ten javor má nejaké tajomstvo,“ vraví Janka. „Mali by sme si naň posvetiť.“ „Iste má nejaké tajomstvo,“ vraví Danka, „lebo včera tu ešte nerástol a dnes tu rastie. Posvetiťme si naň.“ Vzali si baterku, posvetili si na javor a vypátrali jeho tajomstvo. On sám im ho prezradil. „Moje tajomstvo je takí,“ vravel javor, „že som veľmi silný.“ Vládzem si vytiahnut' korene, odíšť niekam inam a znova korene zapustiť. Ako tu pri vašej záhrade. Ale aj stadeto budem musieť odíšť – pred ľuďmi, ktorí sú nepriateľmi stromov. Už dávno po mne pasú, chcú ma vyťať. Ale ja som vždy z toho miesta odišiel a rástol som inde. Lenže oni ma zakaždým našli a ja som zas musel odíšť. Aj stadeto budem musieť odíšť.“ „Nebudeš musieť,“ vraví Janka. „Prestáhuj sa do našej záhrady, tam nemajú nepriatelia stromov nijaké právo,“ vraví Danka. „Tam má právo len ocko a mama a oni ťa nedajú,“ povedala Janka. „Lebo my máme stromy radi.“ „A ešte radšej máme radi stromy s tajomstvom.“ dodala úctivo Danka. A tak sa javor prestáhol do záhrady a odvtedy má od zlých ľudí pokoj. Aj je veľká horúčava a Danka s Jankou idú na prechádzku, javor si vytiahne korene a ide s nimi. Chráni ich pred páľavou. Alebo ked' sa náhle rozprší a Danka s Jankou nemajú dáždnik, javor k nim pribehne a prikryje ich. A potom sa zas vráti do záhrady .....

E Danka thaj e Janka zadikhle, hoj nadural khatare bar, baraiľ'a avri rukh-*agaca*. Sas les šukar avričhingerde prajti, sas oda favoros. „ Ole favoros hi varesavo garuđipen-*tajomstvos*,“ phenel e Janka. „Mušinas peske pre leste te positinel.“ No, the me mange gidinav, kaj hi les varesavo garuđipen-*tajomstvos*, phenel thaj e Danka, „vašoda kaj ič raťi mejk adaj nasas u adad'ives akadaj imar hin-barol. Av sitinaha peske pre leste.“ Line e vilaňiskeri-*baterkica*, sitinde pro favoros u arakhle leskero garuđipen-*tajomstvos*„. Joj koroko lenge les phend'a avri. „Miro garuđipen-*tajomstvos* hi oda“, phend'a o favoris, „kaj som bares zoralo.“ Birinav mange korkoro avri te cirdel o koreňi, te džal varekaj pre aver than u pal pale odoj te zamukel o koreňi. Avka, sar akana paše tumari bar. Numa te akadarig mušinava te oddžal – khataro manuša, save hine rosne ko rukha-agaci. Imar čila palamade džan, kamen man te čhingerel. No me furt khataro oda than odgejl'om u pajk baruvas pro aver than. No jojn man sako jekhfар arakhle u me mušind'om pal pale te oddžal. Te akadarik mušina te oddžal.“ „Namušineha,“ phenel e Janka. „Prest'ahin pes andre amari bar, odoj našt'i ňiso keren ola so na kamen le rukhen-*agacen*, ola save hine ke tute rosne, nane len ňisavi zor,“ phenel e Danka. „Odoj hine šerale u čak lengere laven hin zor, amare dadores, thaj dajora,“ phend'a e Janka. „Vašoda kaj amen kamas jilestar o rukha-agaci le garudanca-*tajomstvenca*. Dothod'a akala lava e Danka. U pal akala lava pes o favoros prest'ahind'a andre bar, u akale ideostar-*vramatar* hi les smirom le rosne manušendar. U sar hi varekana avri baro tařipen e Danka thaj e Janka džan pre prechdzka, čepo te phirel, o favoris peske cirdel avri o koreňi u džal jekhetanes lenca. Merkinel- *vid'azinel* kaj pre lende te na labarel o tato khamoro. Vaj kana pes ňisostar mukel baro brišind u la Danka thaj la Janka nane ambrela-*šerňuva*, o favoros kelende denašel u zaučharel len. U pajk pal pale avel andre barori. ....

1. Písmenká sa skryli za obrázky. Pod každý obrázok v názve textu napíš správne písmeno. Pomôž si tabuľkou. Názov textu tvorí záver poslednej vety. Vetu napiš.

O betejva pes garude palo kipici. Tel sako jekh kipocis irin-*pisin* čačikano betejvos, avka sar pes vičinel. Šegitin-*pomožin* tuke la tabuľkaha. Oda so hi andre irimen-*pisim* hi e agorutni churd'i laveskeri-*veta*. Irin-*pisin* la pajk.

A	Ď	E	I	J	L	R	S	T

2. Vyhl'adaj v slovách spoločnú časť, zakrúžkuj ju.

Rode andro lava lengero jekhetano kothor, ker kerikica pro lav/zakružkin/

záhrada	vyhradit'	hradisko	nahradila	prie hrada
zalesnit'	prales	lesník	koleso	juniáles

3. Vyfarbí : a/ červenou pastelkou ovocné stromy, b/ zelenou pastelkou listnaté stromy, c/ žltou pastelkou ihličnaté stromy.

Feštejin-maľ'in avri: a) l'oli pastelkaha o dimejčne- *ovocne rukha-agaci*, b) zejňi pastelkaha o patrinaskere *rukha-agaci*, c) šarga pastelkaha o ihličtane-*suvakere rukha-agaci*.

Hruška e Ambrola/hruška	Jedľa e Jedľa	Topoľ o Topľos	Smrekovec o Smrekovcos	Jabloň e Phabal'i	Vŕba e Vrba
Breza o Parno kašt-breza	Broskyňa e Baracka	Sosna e Sosna	Gaštan o Gaštanos	Smrek o Smrekos	Orech o Akhor
Borovica e Borovica	Čerešňa e Čerešňa	Dub o dubos	Marhul'a e Marhul'a	Buk e Bukos	Javor o Javoros

4. Je to pravda? Na konci vety označ A – áno, N – nie.

Ho oda čačo: Pro agor la churňi lavengerake-vetake označin H – he, N – na.

Vzali si baterku, posvetili si na javor a vypátrali jeho tajomstvo.

Line peske la ľivaňskera-*baterkica*, sitinde laha peske pro favoris u arakhle o garud'ipen.

Vládzem si vytiahnut' korene, odísť niekam inam a znova korene zapustiť.

Birinav mange korkoro avri te cirdel o koreňi, te džal varekaj pre aver than u pal pale odoj te zamukel o koreňi.

A tak sa javor prest'ahoval do záhrady a od vtedy má od zlých ľudí pokoj.

U pal akala lava pes o favoros prest'ahind'a andre bar, u akale ideostar-*vramatar* hi les smirom le rosne manušendar.

Ak je veľká horúčava a Danka s Jankou idú na prechádzku, javor si vytiahne korene a ide s nimi.

U sar hi varekana avri baro tat'ipen e Danka thaj e Janka džan pre prechdzka, čepo te phirel, o favoris peske cirdel avri o koreňi u džal jekhetanes lenca.

Javor ich chráni pred pálavou.

Merkinel kaj pre lende te na labarel o tato khamoro.

5. Škriatok zle napísal názvy stromov, pomôž mu ich rozlúštiť a napíš ich správne.

O škrjatkos nalačes irind'a-*pisind'a* sar pes vičinen o rukha-*agaci*, šegitin-*pomožin* leske u irin-*pisin* len mištes-*lačhes*.

vibocaro	<input type="text"/>	vorja	<input type="text"/>
kosmvecre	<input type="text"/>	ľajed	<input type="text"/>
kašruh	<input type="text"/>	ňašreče	<input type="text"/>

6. Odpovedz na otázky: Phen pale pro phučavibena:

Ako sa volali dievčatá? Aké tajomstvo mal javor? Prečo sú ľudia nepriateľmi stromov? Čo musel urobiť javor, aby mal pokoj od zlých ľudí? Ako sa dievčatám javor odvďačil? Aký význam majú stromy pre ľudí? Myslíš si, že potrebné stromy chrániť?

Sar pes vičinen o čhajora? Savo garud'ipen – *tajomstvos* sas le favoris? Soske hine o manuša nalačhe-rosne ko rukha-*agaci*? So mušind'a te kerel o favoris, kaj les te el imar smirom khataro nalačhe-rosne manuša? Savo lačhariben dživipnaskero hi le manušen le rukhendar-*agacendar*? Gindines peske, kaj kampel pro rukha-*agaci* te vid'azinel-*merkinel*, kaj pes lenge te nakerel bibacht-rosnipen?

Ako sa živia rastliny /pracovný list č. 3/

Soha pes živinen o čarutne-rastlini

/keripno, buťakero l'il-papiris 3/

Janko prišiel k dedkovi na prázdniny. Rád obdivuje jeho veľkú záhradu. I dnes sedí na lavičke v záhrade a s rozžiarennými očami sleduje okolie. Zrazu sa zamyslí a volá: „Dedko, ked' sú zvieratá hladné, vydajú sa na lov alebo si nájdú potravu v prírode. Ale rastliny to nedokážu, nemajú nohy ani krídla, nevedia sa pohybovať. Odkiaľ berú potravu? Ako prežijú, ked' si ju nemôžu pohľadat?“ „Nuž,“ odvetí dedko Ondrej, „rastliny sa živia samy. Potravu si vyrábajú v listoch. Listy musia tvrdo pracovať. Nemyslí si, že ich potrava je jednotvárska. Využívajú svetlo zo slnka, oxid uhličitý zo vzduchu a vodu z pôdy. My všetci máme z toho osoh. Bez rastlín by sme nemohli existovať.“ „Ako to myslíš, dedko?“ pýta sa Janko. Dedko sa pousmeje popod fúzy a odpovedá: „Ked' si rastliny vyrábajú potravu, uvoľňujú do vzduchu kyslík. A bez kyslíka by sme predsa nežili.“ Janko chvíľu rozmyšľa a znova sa dedka pýta: „Takto sa živia rastliny neustále?“ „Nie, Janko, tak ako ty aj ony v noci odpočívajú. Na to, aby si potravu vyrobili, potrebujú slnečné svetlo.“ Po chvíli sa dedko Ondrej pobral pracovať do záhrady. Janko zostal zamyslený nad tým, čo mu dedko povedal. Uvedomil si, že kým rastliny vyrastú, potrebujú veľa živín a niektoré z nich aj starostlivosť človeka. Rastliny sú pre človeka veľmi dôležité. Bez nich by neexistoval život.

O Jankos avľa ko peskero papus pro prazdñini. Igen les pes dikhel pro šukariben leskeri bari bar. Thaj adad'ives bešel pre lavička andre bar u le rozsitimen jakhenga dikhel pre late. U pajk pes zaduminle, rakinel gindura pre god'i u vičinel: „Papu, te o alata-zvjeratki hine bokhale, džan peske vareso te chudel, te lovinel, vaj peske roden chaben priodate. No o čarutne akada nadžanen te kerel, nane len čanga, ni sarňa, nadžanen te phirel. Khatar len o chaben? Sar jojn predživen, the peske la nadžaen te arkahen? „„No,“ phenl leske pal pale o papus Ondros, „o čarutne pes živinen korkore pestar. O chaben peske keren korkore khataro peskere patrinora. O patrina mušinen zorales te kerel buťi. Nagindin peske, kaj lengero chaben hi čak ajso varesavo. Keren la sitibnastar-khamestar so sitinel, oksidostar uhlučnatostar, khataro velegovs- vzduchostar thaj paňestar savo cirden andrale phuv. Amen savoren hi kalestar baro oshos, šukar lačhariben pro dživipen. Bijo čarutne bi amen o manuša našt'i dživahas.“ „Sar oda gindines?“ phućel o Jankos. O papus asavel telo bajuza u phenel leske pal pale: „Kana peske o čarutne keren chaben, muken khatar peste avri andro levegovs- vzduchos o kislikos.

U bijalo kislikos amen o manuša našt'i te dživas.“ O jankos čepo, charno ideoš-vrama
gidinelas u pal pale phučel peskere papustar: avka peske keran o čarutne peskero chaben
furt?“ „Na, Janko, avka sar te tu joj raťi tit' soven. Pro oda kaj peske te keran chaben, kampel
lenge kaj te sitinel o khamoro“ Pal charno ideso-vrama odgeľa o papus te kerel nadre bar.
O Jankos ačhiľa zadumindo u hagerelas peske o šero pro oda, so leske vakerďa o papus.
Dogeľa leske oda kaj doresel o ideoš-vrama kana o čarutne baruven avri, kample lenge but
živini u varesavenge thaj manušakero šegitipen-ažutipen. O čarutne hine prejkalo manuš bares
učharde pro lengero dživipen.

1. Odpovedz na otázky : Phen pale pro phučavibena:

Čo je dôležité pre život rastlín? V čom spočíva tvrdá práca listov? Akú úlohu zohrávajú
rastliny v živote človeka? Myslíš si, že Janko chodí k dedkovi na prázdniny rád? Myslíš,
že aj dedko sa teší z Jankovej prítomnosti?

So hi baro vašo čarengero dživipen? Savi hi zorali buťi savi keran o patrina? So ajso baro
hi khataro čarutne prejkalo manušeskero dživipen? Gindines peske kaj o Jankos phirel ko
papus pro prazdžini rado, lašaripnaha? Gindines peske, kja thaj o papus kerel baro
lošad'ipen, bachtal'ipen pro oda kaj o Jankos phirel ke leste?

2. Je to pravda? Hi oda čačipen?

Rastliny sa dajú konzumovať.

Rastliny prijímajú živiny z pôdy.

Rastliny rodia mláďatá.

Rastliny chodia.

Rastliny dýchajú.

Rastliny prijímajú vodu.

Rastliny v noci pláčú.

Rastliny spievajú.

O čarutne pes den te chal.

O čarutne cirden o živini phuvatar.

Le čarutnenge uľon ciknore čavore.

O čarutne džanen te phiren.

O čarutne dichinen, velegovs.

O čarutne pijen paňi.

O čarutne rat'aha rovkeren.

O čarutne gil'aven.

3. Zakrúžkuj slovo, ktoré nepatrí do radu:

Ker kerika-zakružkin o lav, save nakampl kaj te el andre levengeri šora

a/ hlávkový šalát, ruža, špenát, kapusta, kaleráb, mrkva, petržlen, zeler

o šerutno šalatos, e ruža, o špenatos, e armiň, o karelabos, e rejpa, e petruška, o zeleros

b/ hrozno, jablko, hruška, banán, karfiol, pomaranč, citrón, orech

o drakhos, e phaba, e ambrola, o bananos, o karfijolos, e maranča, o citronos, o akhor

c/ skorocel, púpava, prvosienka, zvonček, príhl'ava, gerbera, kapsička, medovka

o skorocelis, e avgijali, e prvosjenka, o harangocis, e labard'i-pokriva, e gerbera, e kapsička, e charkumkašni

4. Nájdi na písmenkovom poli rastliny, ktoré tam rastú. Zaškrtni ich farebne. /čítaj zľava doprava/

Rode, arakh pro betejvoskeri maya čarutne, save odoj baron. Zaškrtin len barvikanes. /gen bajogašna -l'avo seratar ke čačikaňi-pravo sera/

O	P	M	R	K	V	A	U	H	O
E	K	A	L	E	R	Á	B	N	A
K	O	V	I	H	R	A	C	H	N
J	A	H	O	D	A	L	I	B	A
O	L	K	A	R	F	I	O	L	N
R	C	E	S	N	A	K	U	M	I

Slon/ pracovný list č. 4/

o Elafantos – *slonos* /keripno, buťakero l'il-papiris 4/

Vieš, ktoré žijúce suchozemské zviera je najväčšie? Je to slon. Kedysi žilo na Zemi viacero druhov slonov. V súčasnosti však existujú len dva žijúce druhy. V Afrike – slon agrický a v Ázii – slon indický. Slon sa živí rastlinnou potravou: trávou, lístím, kôrou zo stromov, ovocím. Keďže je veľký, má aj veľký appetít. Za deň dokáže skonzumovať až 225 kilogramov potravy. Také množstvo potravy treba aj poriadne zapíť. Slon vypije za deň 130 – 190 litrov vody. Má mohutné telo, veľké uši, kly a široký chobot. Využíva ho takmer na všetko. Chobotom pije. Keď mu je horúco, používa ho ako sprchu. Podáva si ním potravu. Keď ho obťažuje dotieravý hmyz, posýpa sa prachom, aby ho zahnal. Vztýčeným chobotom nasáva vzduch, a keď zavetri nebezpečenstvo, trúbi na poplach. Mláďatá sa chobotom držia za chvost svojich mamičiek. Sloní chobot je taký silný, že si dokáže poradiť aj s veľkým stromom. Obdivuhodné na slonovi sú aj jeho kly, ktoré neprestajne rastú. Pre kly boli skoro vyhubené. Pytliaci ešte aj teraz zabíjajú slony práve pre ich kly. Z klov sa vyrábajú rôzne umelecké predmety a suveníry. Slon žije v stáde, ktoré vedie najstaršia slonica. Stádo tvorí asi tridsať slonov. Slon sa dožíva okolo 60 rokov, dokial' mu nevypadne posledný zub. Keď stratí všetky zuby, nemôže prežúvať potravu, a tak zomiera od hladu. U nás slon vo voľnej prírode nežije. Môžeme ho však vidieť v zoologických záhradách. Hovorí sa, že slon má výbornú pamäť, preto ak ti niekto povie, že máš .....

.....

Ďaznes, save šukephuvengero alatos/zvjeratos/ hii nek bareder? Hi oda o elefantos-*slonos*. Varekana dživenas pre phuv buteder druha lendar. No imar ačhile čak duj kale druhendar elafantendar-*slonedar*. Andre Afrika – elafantos-*slonos* agricko u andre Azija – elafantos-*slonos* indickos. O elafantos-*slonos* slonos chal čak čareskero chaben: čar, patrini, cipa-kašt le rukhestar-agacatar, thaj demejčnoha. Hino but baro, vašoda te chal but, leskero apetisos hi baro sar jov korkoro. Palo jekh d'ives chal 225 kilogrami chaben. Kajso but chaben pajk kampel te te zapijel. O elafantos-*slonos* pijel avri pal jekh d'ives 130 - 190 litri paňi. Hi les baro, buchlo deštos, bare kana, kli thaj buchlo chobotos. Kerel leha igen but veci. Le chobotoha pijel. Kana hi les tato, akor leha pes *sprchinel-* čhorel pre peste paňi. Rakinel peske

leha thaj o chaben andro muj. Te les ostravinel o hmizos, čhivel pre leste le chobotoha povši, kaj les te tradel kathare peste avka. Upre cirde chobotoha/*bare nakeha*/ andre peste cirdel velegovs, u kana erzinel varesavo nalačhiben, trubinel pro poplachos. O ciknore elafanti-*sloni* pes peskre chobotenca chuden le dajakerendar chobotenca. Kada leskero chobotos hi ajso zoralo kaj džanel leha te čhinel avri thaj rukh-*agaca*. Baro šukariben savo le elafantos-*slonos* hine o kli, save baron u baron. Vaš akala kli len o manuša muradrkerenas, bo jine but dragane. O pitljaki, ola manuša so ada keren lenge mejk te akana kaj le elafanten-*slonen* murdaren vašo kli hi bari bibacht. Andralo kli pes šaj keren bud umelecko šukaribena, suvenira. O elafantos-*slonos* dživel andro stados – bud elafantenca-*slonenca*, saven lidžel e šerutni, nek phureder elafanta-*slonos*. Andre kajso staods varekan šaj el thaj či ko tranda elafanta-*sloni*. O elafantos-*slonos* pes či ko 60 berša, dži kana leske naperel avri agorutno dant. Kana leske pere navri savore danda, našti imar chal o chaben, u vašda merel bokhatar. Ke amari themi o elafantos-*slonos* nadživel. Šaj les numa dikhas phandles andre zologicko bar. Vakerel pes kaj le elafantos-*slonos* hi igen lačhi god'i, vašoda the tuke vareko phenela kaj hi tut.....

---

1. Škriatok v poslednej vete textu poplietol smer siedmich slov a napísal ich do tabuľky. Ak budeš čítať slová v smere šípky, dozvieš sa koniec vety.

O škrjatkos andre agorutni charňi lavengeri-veta tekstoste bondard'a o smeros efta lavenge u irind'a-pisind'a len andre tabuľkica. Kana geneha o lava andro smeros sveha sikhaven o šipkici, dodžaneha pes agor kala charnji lavengerake-vetake.

P	Ť	S	B	A	R
A	A	L	U	T	D
M	K	O	Ď	O	Ý
A	O	N,	N	H	!

2. Odpovedz na otázky: Phen pale pro phučavibena:

Aké dva druhy slona v súčasnosti existujú? Koľko potravy dokáže za deň skonzumovať? Koľko vody denne vypije? Načo mu slúži chobot? Prečo sú kly pre pytliakov také zaujímavé? Vieš vysvetliť význam slová apetít? Koľkých rokov sa slon dožíva? Kedy slon zomiera?

Save duj druhu *elfanti-sloni* andre kada ideso-vrama dživen? Keci chaben džanel o *elfantos-slonus* prejkalo jekh d'ives te chal? Keci paňi d'iveseste pijel? Pre soste hi lačho leske o chobotos-*baro nakh*? Soske hi vašo o pitljaka ajse lačho leskere kli? Džanes te phenel so oda hit eh pes phenel lav apetitos? Keci berša pes o *elfantos-slonus* dodživel? Kana o *elfantos-slonus* merel?

3. Škriatok zle napísal názvy zvierat, pomôž mu ich rozlúštiť a napiš ich správne.

O škrjatkos nalačhes irind'a-pisind'a sar pes vičinen o alata-zvjeratka, šegitin-pomožin leske u irin-pisin len mištes-lačhes.

arfija	<input type="text"/>	gitre	<input type="text"/>
vle	<input type="text"/>	deľavh	<input type="text"/>
icopa	<input type="text"/>	byar	<input type="text"/>
d'vedem	<input type="text"/>	lakaš	<input type="text"/>

4. Vypíš z osemsmerovky názvy 15 zvierat, ktoré žijú v Afrike. Zvieratá začínajú na tvrdú alebo mäkkú spoluhlásku.

Irin-pisin andrale ochtunosikad'i 15 alaten-zvjeratken sar pes vičinen, olen save dživen Afrikate. O alati-zvjeratka , lengere neva kezdinen la zoral'a vaj lovka spoluahlaskaha.

Z	A	R	B	O	K	I	D	T	Y	X	M
M	V	B	L	Š	A	K	A	L	Á	K	H
E	N	Ó	E	L	E	M	A	H	C	Y	Ž
É	G	L	G	Z	Ď	Ť	B	N	E	F	N

J	Y	Í	U	U	G	Ý	A	N	L	G	Ó
Í	Ý	D	Á	N	E	C	A	V	L	A	I
H	A	O	N	H	P	K	Ú	Ó	A	Z	P
Ó	R	K	A	F	A	R	I	Ž	M	E	R
R	E	O	W	D	R	A	P	O	E	L	O
F	G	R	C	H	D	Ť	N	E	J	A	K
D	I	K	Š	H	L	B	H	X	Ý	O	Š
D	T	N	O	S	O	R	O	Ž	E	C	N

---

5. Doplň do tabuľky slová začínajúce na RYB.

Dorakin-dothov andre tabuľkica lava save kezdenin pro RYB.

1	2	3	4	5	6	7	8

1. malá ryba	5. prút rybára (aký?)
cikňi ryba	rybariskeri pac-a-prutos (savo?)
2. ten, kto loví ryby	6. Vtáčik
oda, ko chudel len ryben	čirikloro

3. jazierko	7. lovenie rýb
jazjerkos-paňorerekro than	kana chudas le ryben
4. rybie mäso	8. šalát z rýb (aký?)
mas le rybendar	šalatos le rybendar

Čítanie, doplňovačky, hádanky, krížovky/ pracovný list č. 5 /

Geňipen, dorakinkerde, džaňibne god'averipena, garude lava /keripno, buťakero l'il-papiris 5/

1. Hádanky o autách Džaňibne god'averipena palo motora

1.Učiteľ autoškoly má k sebe volá: „ Sadni si konečne a chyt' pevne .....“ /volant/

O siklardo-učitelis motorikaňi siklardatar man vičinel ke peste: „Beš peske imar u chude zorale o...../kormaňis-volantos/

2. „Otvor si kapotu,“ vrvá mi Oto, „čo vidíš pod ňou?“ „No predsa.....“ /motor/

„Phundrav e kapota,“ phenel mange o Otos, „so dikhes tele late?“ :No dikhav...../o motoros/

3. Aby si mama cestu s lúkou v noci nesplietla, musí mať na aute vždy zapnuté ...../svetla

Kaj peske e daj o drom la pajaha raťi te na bond'arel, visarel, mušinel la andro motoris furt te aven zapnímen o ...../ vilaňa/

4. Nechoď prosím rýchlo – neblázni, nemusíš si pokrčiť iba ...../nárazník/

Na dža-trade mol'inav tut, jilestar mangav tut igen zorales – nadil'iňajuj, namušínes peske te band'arel čak o .....(narazníkos-demadutno)

5. Vždy, ked' obloha silno zaplače, zapnem si rýchlo na aute ..... /stierače/

Furt, sako jekh idleos-vrama, kana o zejgos zorales zarovel, zapínay mange sig pro motoris o...../stjerači – chosle/

6. Cestičky, cesty, diaľnice – traste sa, pretože moje auto má rýchle..... /kolesa/

Dromora, droma, bare buchle droma-o d'jal'nici – razinen pes, vašoda kaj mire motoris hine zorale-sigutne...../keriki/

7. Na nákupy, batožinu, aj na malé UFO malo by mat' každé auto velikánsky ...../kufor/

Pro oda kana džav vareso te cinel, pro batožini – *bare govna*, tha pro cikno UFOS mušinel savore jekhe motoris te el igen baro...../kufros/

8. Autíčko v garáži presmutne jojká, pokazil sa mu pedál zvaný ...../spojka/

O motoricis andre garaža žajatra rovel, mosard'a pes leske o pedalos savo pes vičinel.../e spojka/

9. Ked' chceš íst' dozadu, namáhaj si očká a pomôže ti k tomu ešte ...../spiatočka/

Kana kames te džal-te tradel palal, ker mišto jakhenga pro dikhiben u ke akada tuke šegitinena-pomožinena mejk tahj o .....(pal pale džangli – *spjatočka*)

10. So šoférom lomcuje dnes preukrutná zlosť, že zas dostal pokutu za vysokú ...../rýchlosť/

Le vezetaňeha-*šofejriha* čhivkerel adad'ives baro, zoralo rušipen, kaj pal pale chund'a uči, bari pokutica vašoda kaj džalas-*tradelas* igen ...../zorales sig/

- 6. Ak uhádneš hádanky, vyriešiš tajničku a dozvieš sa akú značku ukrýva. The džaneha te arakhel o garude lava, sikavela pes tuke cali dorakinkerd'i u thaj savi sikad'i-značkica pes andre late garuvel.**

			1.				
	2.						
		3.					
4							
	5.						
	6.						
	7.						
		8.					

1. Neje a nepije, bez farbičiek maľuje. Čo je to? / mráz/

Nachal thaj napijel, bije barvička feštejinel-*maľinel*. So oda? /jejgos/

2. Letí, hudie, píska a dverami trieska. Čo je to? / vietor/

Sajinel, hudinel, piskinel u le vudareha marel zoarles. So oda? /balvaj/

3. Kto v lete kožuch nosí a v zime je nahý? / orech/

Ko andro ňilaj kožuchos phiravel u jevend hino lango? /akhor/

4. Nevarí sa, nepečie sa, každučký deň obлизne sa, obлизne sa aj sto razy, žalúdok ti nepokazí. Čo je to? / lyžica/

Natavel pes, napekel pes, sako jekh d'ives čarel pes, čarel pes varekano thaj šelvar, e d'omra tuke namosarela. So oda?

5. Letí, letí do hory, samo sebe hovorí. Má očiská račie a krídelká vtácie. Čo je to? /včela/

Sajinel, sajinel andro veša, peksere korkoreske joj phenel. Hi les jakha sar rakoskere u sera čiriklane. So oda? /daraža/

6. Nežije a predsa chodí a človeka dobre vodí. Čo je to? / hodiny/

Nadživel u ajtak le manušes mišto lidžel. So oda? /ovri/

7. Prišiel k nám biely kôň , zaľahol nám celý dvor. Čo je to? / sneh/

Avľa ke amende o parno graj, zalačhard'a amenge salo dvorkos. So oda? /jevend/

8. Po hore chodilo, nešuchlo, po vode chodilo, nečľuplo. Čo je to? / slnce/

Palo vešakero partos phirkeleras, nšuchind'a pes, palo paňi the phirel džanelas. So oda? /khamoro/

7. Doplň názvy vtákov Dorakin - *dothov* sar pes vičinen o čirike

D | | | | D

Š | | | R | | K

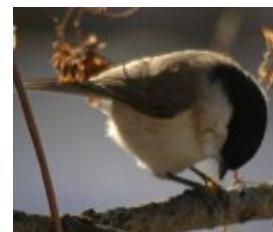
L | | | | | A

R | | | R | K

B | | | N

S		K				A
---	--	---	--	--	--	---

Đ | | | | L

S | | | A

O | | | L

8. Medzi písmenkami hľadaj mená **Maškaro betejva rode o neva**

TÁBORISKO _____

ČELENKA _____

REBARBORA _____

PREVIERKA _____

PALICA _____

DIVOŠKA _____

Z DIVANA _____

9. Daj poprehadzované písmenká do správneho poradia

De o rozčivkerde betejva andro lačh-čačikano šoros

Zvieratká	Ovocie	Hmyz
rabez	uhramľa	čekiaml
rafaži	emóln	týmol'
nosl	anbán	sao
elv	jokabl	márok
žecoroson	ikvals	ucham
vhroh	aňyskorb	čeval

paloitan		nánasa		veramc	
----------	--	--------	--	--------	--

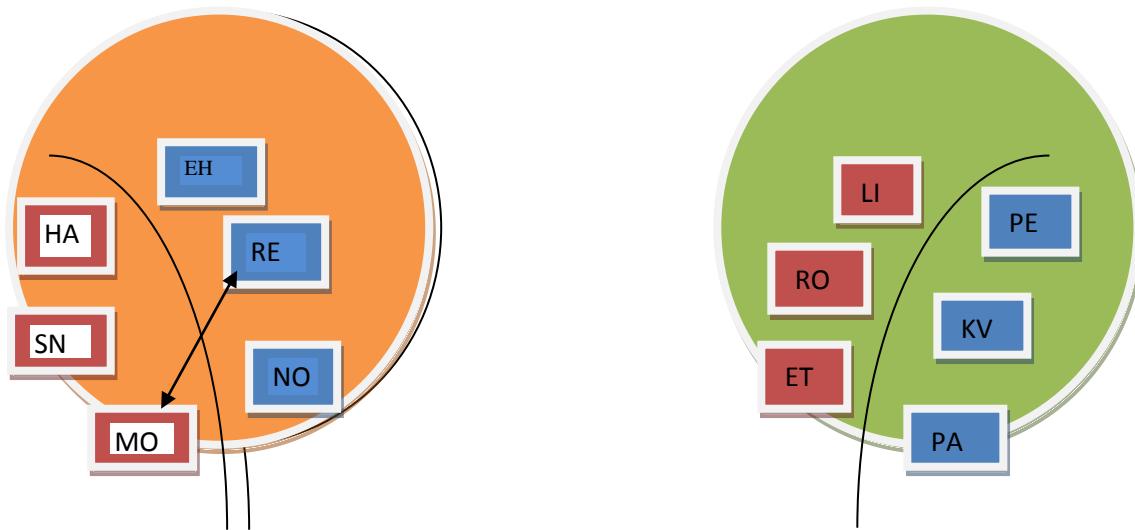
**10. Namiesto bodiek doplň správne písmenko. Vieš čo majú slová v stĺpcí spoločné?
Napiš do posledného riadka v tabuľke.**

**Odoj kaj hine kerde bodkici, dorakin-dothov lačhe-čačikane betejva. Džanes so
hin le laven andro šoros jekhetano? Irin-pisin andro agoruto rjadkos tabuľkate.**

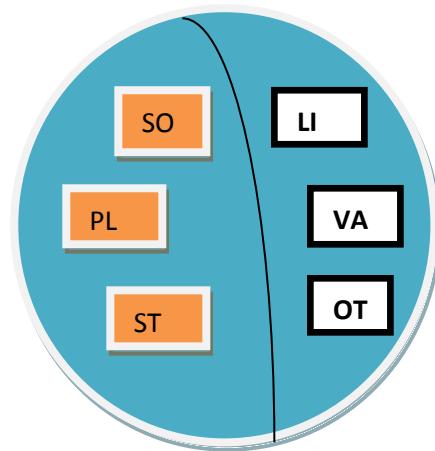
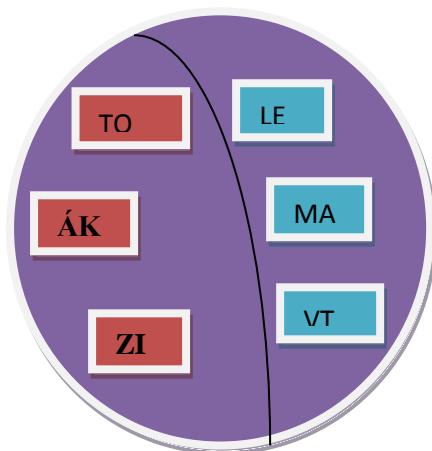
l.....š.....a	k.....č.....a	.....l.....k
j.....l.....ň	s.....ie.....k.....	a.....t.....b.....s
m.....d.....e.....	k.....a.....a	l.....et.....d.....o
.....r.....k.....	k.....h.....t	l.....d'
j.....zv.....c	o.....o.....	m.....t.....o
.....e.....ko	k.....b.....la	m.....t.....c.....k.....l
v.....v.....r.....č.....a	h.....s	a.....t.....

11. Nájdi skryté slová v gul'ôčkach podľa vzoru

Arakh garude lava andre gul'vočka palo oda savo vzoros

_____, _____, _____,
_____, _____, _____,

_____, _____, _____
 _____, _____, _____

12. Obrázkové čítanie Kiposkero genavipen

Krtko nezbedník

o Krtokos bet'aricis

Ráno zajačikov prebudil podivný šramot. Čo to asi je, odvážne

premýšľal a šiel sa

pozriť von. Ale nešlo to. Pred vchodom do bola veľká hliny. Zajac malým otvorom vystrčil von a na vrchole tej hromady zbadal malé čierne zvieratko.

„Čo to tu vyvádzas?“ rozkričal sa . „Prepáčte, ja som a nevedel som, že tu

bývate. Pod nie je nič vidno. Ale upratať to nemôžem. Ja viem hrabáť iba dopredu a nahor,“ ospravedlňoval sa skrúšene a radšej rýchlo pred nahnevaným zmizol pod zemou. Čo iného zajacovi ostávalo. Musel napnúť všetky štyri a hrabáť a hrabáť, kým celú od svojho neodhrabal.

Krtko zobudil zajačika a ked' vyluštiš krížovku zistiš, čo urobilo slnko so zemou.

Tosara le šošojos-*ňulos-zajacos* uštad'a upre varesavo durkinkipen, šrmotos.

So oda čak šaj avel, gindinel peske o u gel'a nadaravutnes te dikhel avri.

No nadelas leske pes te phundravel o vudar ko leskero . Paše leste sas avralur rakindo

baro , bud povši. O šošojos-*ňulos-zajacos* cikňa chevaha ispind'a avri peskoro

andralo kheroro u upral po agor ola povšake dikhel ciknes, kaores alatocis-zvjeratkos. „So

adaj keres?“ Mukľa pre leste o baro vičinkeripen. „Prebačinen-jertasinen, me som o

 u nadžand'om kaj adan tumen bešen. Tele me ňiso nadhikav. No me

akada savoro nadžanava te žužarav pal pale. Me džanav te hrabinel čak anglal thaj upral,“

delas kajse žajutne lavorа u pajk sig pale o denašla tele phuv, bo džanelas kaj o

hi bares rušado pre leste. So ačhelas le šošojoske-*ňulos-zajacos* aver akana te kerel.

Mušind'a upre te cirdel savore štar u te hrabinel, te hrabinel, dži kan

savoro akada naodhrabind'a khataro peskero

Krtkos uštad'a upre le šošojos-*ňulos-zajacos* u te akana džaneha avri te khelel akadi garud'i laveskeri, akor pes dodžaneha oda so kerd'a o khamoro la phuvaha.

Slnko na zem zasvietilo a celú ju .....

O khamoro pre phuvori sitind'a u savora la.....

